

เทศน์เช้า วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันออกพรรษา เราเคยอยู่ป่านะ เคยอยู่ป่า เคยอยู่กับพวกคนในป่า เขาเรียกว่าฝน เขาผ่านก็ฝนๆ เขาอยู่ป่ากันมาก็ปี เห็นไหม เขาอยู่ป่ามาปีแล้วปีเล่าๆ เขาก็อยู่ของเขาเพื่ออุดมการณ์ของเขา แล้วเขาได้ผลของเขาไหม เพราะเราอยู่ในป่าเราไปเจอพวกนั้นเขาก็เรียกเป็นฝน ผ่านก็ฝน ฝนหนึ่งก็ปีหนึ่งๆ เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน ของเรานี้พอออกพรรษาหนึ่งมันก็ปีหนึ่งเหมือนกัน แต่เราได้พรรษา เห็นไหม นี่อาวุโส ภัณฑะ นับกันว่าอาวุโส ภัณฑะ วัตถุประสงค์ว่ามีพรรษาอ่อนพรรษาแก่ พรรษาอ่อนพรรษาแก่ แต่เวลาไปอยู่กับครูบาอาจารย์ ท่านบอก “พรรษาอ่อนพรรษาแก่มันเป็นสมมุติ” แต่มันจะมีคุณธรรมหรือไม่มีคุณธรรมไง พรรษาอ่อนพรรษาแก่ต้องมีคุณธรรมด้วย ถ้าเด็กมีคุณธรรมนะ คุณสามเณรมีคุณธรรม สามเณรเป็นพระอรหันต์เราควรเคารพบูชาสามเณรนั้นไหม เราไม่ใช่แก่ เพราะกินข้าวเฒ่าเพราะอยู่นานนะ แก่เพราะกินข้าวเฒ่าเพราะอยู่นานเราจะไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย เพราะเราเกิดมาเฉยๆ ไง

เหมือนกับท่อนซุง เหมือนกับสวะลอยไปในน้ำนะ วัฏฏะนี้มันเวียนไปเวียนตายเวียนเกิด นี่ชีวิตเราเหมือนสวะ ลอยไปกับกระแสน้ำ ให้กระแสน้ำพัดไปโดยที่เราไม่มีประโยชน์อะไรเลย เหนือ เห็นไหม นี่ถ้าชีวิตเรามีประโยชน์ เวลาออกพรรษาเข้าพรรษามันจะต้องให้เรามีคุณค่าขึ้นมา ถ้ามีคุณค่าขึ้นมาจะ อาหาร คุณติ คนเขากินอาหารกัน เห็นไหม สารอาหารที่มันเป็นพิษกินเข้าไป คนเราถึงตายได้นะ เวลาเรากินสารพิษเข้าไปกินอาหารที่ผิดพลาดเข้าไป คนนี้ตายได้เลยเพราะมันให้โทษกับร่างกาย เห็นไหม นี่เราเห็นคุณค่ากันเลยว่ากินถูกกินผิดมันตายได้

แต่ความคิด เห็นไหม นี่เวลาอาหารของใจมันกินแต่ความเจ็บปวดแสบร้อนนะ มันกินอยู่ตลอดเวลาทำไมมันไม่ตายล่ะ ใจนี้มันไม่เคยตายนะมันเจ็บช้ำนรก มันโดนกิเลสเหยียบย่ำ มันเคย

ตายใหม่ หัวใจนี้มันไม่เคยตายนะ นี่อาหารของใจ ถ้าเรามีธรรมะเป็นอาหารของใจ ถ้าใจมันมีอาหารของมัน มันเป็นบุญกุศลใจ นี่เป็นเรื่องของโลกนะ เรื่องของอามิสใจ

เวลาทำบุญกุศล เห็นใหม่ บุญกุศลมันเป็นอามิส สิ่งที่เป็นอามิสเราทำกุศลขึ้นมา กุศลทำให้เกิดดี เกิดสิ่งที่มีความสุข เจริญรุ่งเรือง ทำบาปอกุศล เห็นใหม่ เราทำแล้ว ทำบาปอกุศลทำแล้วไม่มีใครเห็นของเรานะ เราทำอกุศลนี้หัวใจมันรู้ หัวใจมันทำ เวลามันกายพิชขึ้นมา นี่อาหารของใจ

ถ้าอาหารของใจ เราจะทำคุณงามความดีกัน ออกพรรษาเข้าพรรษา เวลาเข้าพรรษา ทางประเพณีโบราณเขางดเหล้ากัน เขาทำคุณงามความดี เขางดเว้นความชั่วกันในพรรษา ออกพรรษาเขาก็ทำกันอีก เห็นใหม่ เพราะอะไร? เพราะชีวิตนี้มันมีลุ่มๆ ดอนๆ เราต้องรับผิดชอบครอบครัวของเรา รับผิดชอบต่างๆ เรารับผิดชอบต่อเราก็ต้องแสวงหา แสวงหามันถึงเป็นหน้าที่ใจ

แล้วกรรม เห็นใหม่ ทำบุญกุศลมา ทำอะไรมันก็ประสบความสำเร็จ ประสบความสำเร็จนะ คุณิ เวลาพระเจ้าอโศกมหาราชสร้างวัด ๘๔,๐๐๐ วัด เวลาใกล้จะตายให้เขาทำบุญกันเขาไม่ยอมทำ เขาทำกันนะ คนเวลาเรามีอำนาจอยู่มันก็ทำได้ทั้งนั้นนะ เวลาอำนาจมันตกนะ คนเรานี้

คุณิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นพระอรหันต์นะ เป็นศาสดาของเราด้วย ไปอยู่กับพราหมณ์นะ นิมนต์ไว้จำพรรษา เห็นใหม่ ลืมใส่บาตรนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เวลาไปบิณฑบาตมันข้าวยากหามากแวง บิณฑบาตก็ไม่ได้ พอบิณฑบาตไม่ได้ขึ้นมา พอดีเขามีพ่อค้าโคตต่าง เขาเลี้ยงเขาขาม้า วันหนึ่งม้าเขากินข้าวกลิ้งเท่าไหร ก็ทะนาน เขาให้พระองค์ละเท่านั้น แล้วพระนี่ พระภิกษุทำอาหารให้สึกเองไม่ได้ บิณฑบาตมาได้ อย่างนั้นแล้วพระอานนท์เอาข้าวนั้นมาบด ไข่ขูดนี้บด บดขึ้นมาให้มันเป็นผง เป็นผงเสร็จแล้วเอาน้ำพรหม พรหมให้มันนุ่มๆ น้อยถวายเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จนพระโมคคัลลานะทนไม่ไหว ทนไม่ไหวเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีฤทธิ์มีเดชขนาดนี้ทำไมเป็นอย่างนั้น

จะบอกว่าชีวิตนี้ลุ่มๆ ดอนๆ แม้แต่องค์ศาสดา เห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “เราเองก็ต้องปรินิพพาน แม้แต่องค์ศาสดาก็ต้องตายไปข้างหน้า”

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน พระอานนท์จะขอนิมนต์ให้อยู่ต่อไป “อานนท์ เราบอกเธอแล้วไม่ใช่หรือ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายก็ต้องดับไปเป็นธรรมดา แม้ตถาคตก็ต้องตายไปในคืนนี้”

แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังต้องตายไปเลย แต่ตายไปเพราะร่างกาย ร่างกายนี้มันตายไป ธรรมอันนั้นมันไม่เคยตาย จิตดวงนี้ไม่เคยตายใจ นี่เราทำคุณงามความดีกัน สิ่งที่เราจะสร้างคุณงามความดีกัน แต่คนเรามันมีลุ่มๆ ดอนๆ อย่างที่ว่านี้ หัวใจมันไม่แน่นอนใจ

นี่ความผิดพลาด ความพลาดพลั้ง เห็นไหม ถึงให้ทำนี้ เวลาทำ เวลาเข้าพรรษาเราก็อธิษฐานเข้าพรรษา ออกพรรษาแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ให้ปวารณากัน ให้พระนี่ปวารณากันนะ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการกระทบกระเทือนกัน สิ่งใดมีการผิดพลาดไปขออภัย เป็นอริยวินัย วินัยของสงฆ์นะ ผู้ที่ทำความผิดแล้วขอโทษ ขอโทษต้องรู้จักสำนึกผิดด้วยนะ ถ้าเราทำความผิดแล้วขอโทษ สำนึกผิดแล้วเราจะไม่ทำสิ่งนั้นอีก ไม่ใช่ขอโทษแล้วสักแต่ว่าทำ ประเพณีถ้าทำแล้วเป็นสักแต่ว่านะ เป็นประเพณี ยอมรับเป็นประเพณี แต่ประเพณีถ้าเราไม่ทำไป มันมีกรรมต่อกันไปเรื่อยๆ นะ

ดูเราสิ เราประพฤติปฏิบัติไป เห็นไหม ไครมาปฏิบัติภาวนา มันจะมีของมันเวลาเข้าไปถึงข้อมูลนะ ไครทำอะไรไวนะเวลาภาวนาไปนี้ มันจะเข้าไปถึงข้อมูลนั้น ไครทำอะไรไวมันจะแสดงออกมาตามอย่างนั้น ถึงว่าเป็นจิตนิสัยใจ คำว่า “จิตนิสัย” มันเป็นสิ่งที่สะสมมาตั้งแต่อดีตชาติ ตั้งแต่ของเก่าๆ มา จิตนิสัยคนถึงไม่เหมือนกัน แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติเข้าไปนี้ ใจก็ใจกะนอง เวลาปฏิบัติเข้าไป เวลาสงบเข้าไปมันจะเห็น มันจะหลุดออกไป มันจะเข้าไปเดินจงกรมบนอากาศ จะอะไรนี้มันจะมีของมัน แต่มีส่วนน้อย

แต่เวลาเราปฏิบัติไป มันจะมีสิ่งที่ไปขัดแย้งในหัวใจ จะมีความลังเลสงสัย จะมีอะไรขัดแย้งใจตลอดไป เห็นไหม สิ่งนี้มันก็มีในหัวใจ นี่มันเป็นจิตนิสัย จิตนิสัยเป็นอย่างนี้ นี่ใจเราจะทำเราจะปวารณากัน เราจะขออภัยต่อกันก็ตรงนี้ใจ ตรงที่ไม่ให้มีกรรมมันสะสมไปในใจใจ ถ้ามีกรรมสะสมไปในใจนะ ใจอันนี้มันเป็นไปแน่นอน ขออภัยๆ เห็นไหม ขออภัยเสีย เลิกแล้วต่อกันไป นี่สิ่งนี้ให้อภัยกัน สิ่งต่างๆ นี่ให้หมดๆ กันไป เห็นไหม หมดกันไปเพื่อจะไม่ให้มันสะสมไป

เวลาทำคุณงามความดีขึ้นมาใจ ใจของเราสิ เราทำคุณงามความดีของเรา เราพยายามสะสมของเรา เหมือนพันธุกรรม เวลาพูดถึงบ่อยมากเรื่องตัดแต่งพันธุกรรมทางจิตนี้ คือทำคุณงามความดีของเราไป ภาวนาของเราไป จิตสงบเข้าไปมันก็ไปเปลี่ยนแปลงทีหนึ่ง เปลี่ยนแปลงตรงไหน? เปลี่ยนแปลงตรงมุมมองใจ เปลี่ยนแปลงตรงความเห็นใจ

ถ้าสิ่งใดเรายังไม่เคยประสบ เรายังไม่เคยสัมผัสของเรา เห็นไหม สันติภูฏิกโกนี้ มันยังฟังดูมันลอยๆ มันฟังมานะ ฟังจากครูบาอาจารย์มา อ่านพระไตรปิฎกมาต่างๆ นี่มันเชื่ออยู่ครั้งหนึ่ง แต่กิเลสครั้งหนึ่งมันกัดค้ำไว้ ความลึกลับสงสัย ไม่แน่นอน..อาจจะ...หรือว่า... นี่มันจะมีในหัวใจตลอดไป เห็นไหม แต่ถ้าเราเข้าไปสัมผัสของเราเอง มันจะ “หรือว่า...” ได้อย่างไร เพราะจิตมันเข้าไปสัมผัสเอง

พอจิตมันเข้าไปสัมผัสเองมันจะเปลี่ยนมุมมองนะ นี่เห็นไหม ที่มันตัดแต่งมันตัดแต่งอย่างนี้ไง มุมมองมันจะเปลี่ยนแปลงไป มุมมองในหัวใจนี้จะเปลี่ยนแปลงไป นรกสวรรค์ไม่มี ฝิไม่มี มันไปสัมผัสมันจะรู้ของมันเอง เห็นไหม บาบบุญอุกุศลมันมีไม่มีมันรู้ของมันเอง สุขทุกข์นี่มันรู้ของมันเอง ขนาดทั้งที่รู้ๆ อยู่ที่นี่ ทุกข์ที่ทุกคนยังไม่รู้นี้ น้ำตาไหลน้ำตาพรากกันอยู่ที่นี่ เป็นเพราะอะไร? เพราะทุกข์ทั้งนั้นล่ะ แต่ถึงเวลาแล้วพอมันผ่อนคลายไปแล้วก็ลืมตัว ลืมตัว เห็นไหม นี่กิเลสมันเป็นอย่างนี้ อดีตอนาคตมันถึงแก็กิเลสไม่ได้ไง

อดีตมันเป็นอดีตไป อดีตก็ความที่เคยสัมผัสมา เคยเจ็บปวดมา เวลาปัจจุบันนี้ ปัจจุบัน... เออ! เอาไว้ก่อน เห็นไหม แล้วก็ไปอนาคตมันจะเป็นอย่างนั้น อดีตอนาคตแก็กิเลสไม่ได้ แล้วไปปัจจุบัน ปัจจุบันของเรานี้มันก็เคลื่อนนะ ในปัจจุบัน ปัจจุบันที่เราคิดกันอยู่ที่นี่ เพราะอะไร? เพราะความคิดมาจากไหน? ความคิดมันลอยมาจากฟ้าหรือ? ความคิดมันออกมาจากจิต แล้วจิตมันอยู่ไหนล่ะ ขณะที่มันคิดออกมา เห็นไหม มันเป็นอดีตอนาคตไปแล้ว

แล้วสิ่งที่อดีตอนาคต มันแก็กิเลสไม่ได้หรอก มันแบบว่าพื้นเพื่องที่เข้ากันไม่ได้ พื้นเพื่องที่เข้าไปได้ไม่สมดุล แต่ถ้าพื้นเพื่องที่เข้ากันได้ เห็นไหม เราต้องทำความเข้าใจเข้าไป เข้าไปหาตัวจิตดวงนั้น ความคิดมันเกิดที่จิตนั้น แล้วถ้าเข้าไปถึงที่จิตนั้น จิตนั้นเอาปัญญาเข้าไปแก็กิเลสที่จิตนั้น เราทำบุญกุศลกันนี่มันเป็นแค่ตัดแต่ง มันเป็นแค่เปลี่ยนมุมมอง มุมมองนี่มันออกมาจากจิต

ถ้ามุมมองที่ดี กุศลทำให้เกิดที่ดี กุศล เห็นไหม เราคิดบุญกุศลทำกุศลกัน กุศลทำให้เกิดบุญกุศล บุญกุศลทำให้เกิดเป็นความสุข เห็นไหม ความสุขคือความพอใจใจ ความพอใจว่าสิ่งที่ทำแล้วเรามีความชื่นใจเรามีความสุขใจ สิ่งนี้มันสะสมบ่อยๆ ครั้ง นี้ความตระหนี่ถี่เหนียว เราต้องต่อต้านกับมัน เห็นไหม ความยึดมั่นถือมั่นของใจ ใจมันจะยึดมั่นถือมั่นของมันนะ สมบัตินี้เป็นของเรา ทุกอย่างเป็นของเรา ทำแล้วจะได้ผลไม่ได้ผล นั่นเห็นไหม เราตัดแต่งจากภายนอก

แล้วถ้าทำความเข้าใจเข้าไป มันไปตัดแต่งจากภายใน นี่ปัญญาจากข้างนอกนะ โลกนอกโลกใน โลกนอก เห็นใหม่ โลกที่มันเข้าไปสภาวะนี้โลกนอก โดยสภาวะตั้งคมนี่เรื่องโลกของโลกลอกโลกใน เห็นใหม่ โลกในก็โลกทัศน์ ความคิดจากภายใน นี่โลกนอกโลกในนะ ยังมีมรรคหยาบมรรคละเอียดเข้าไปอีก นี่โสดาปัตติมรรค สกิทาคามีมรรค อนาคามีมรรค มันจะละเอียดเข้าไปอีก

ถ้าละเอียดละเอียดอย่างไร เห็นใหม่ มันจะละเอียดอย่างไร ที่เราทำบุญกุศลกันอยู่ที่นี่ เราจะขอขมากันนี่ ในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ขอขมาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์นะ เพราะอะไร? เพราะพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นแก้วสารพัดนึก สิ่งที่เป็นแก้วสารพัดนึกเหมือนนิวเคลียร์เลย นิวเคลียร์ เห็นใหม่ ใช้ทางสันติได้ประโยชน์มาก ใช้ทางทำลาย ทำลายได้หมดเลยนะ สิ่งที่ไม่มีความตอบสนองใจ ใจที่บริสุทธิ์นะเราไปสัมผัส เราไปแตะต้อง เห็นใหม่ นี่พระอริยเจ้า

ถ้าพระอริยเจ้านะ ไปดิเคียนพระอริยเจ้า เห็นใหม่ ปิดกั้นมรรคผลได้เลยล่ะ เราไม่รู้ว่าเป็นหรือไม่เป็น ใครเป็นหรือไม่เป็น แล้วจิตเราก็ไม่ยอมรับ สิ่งที่ไม่ยอมรับ ถ้าไม่ยอมรับนี่เพราะกิเลสใจใหม่ แต่มีครูบาอาจารย์ที่ท่านมองการณ์ไกล ท่านให้เราขอขมาเสีย ขอขมาเพื่อให้จิตของเราเนี่ยมันไม่มีบาปอกุศล สิ่งที่ทำแล้วก็ขอยกต่อกัน เห็นใหม่ เพื่อความสะดวก เพื่อใจนี้ให้มันผูกฝ่อง

ถ้าผิดพลาดมาแล้ว ...มันเข้าไปไม่ได้หรอก เด็กนี่ไม่ทำผิดเป็นไปไม่ได้หรอก เด็กมันต้องผิดเป็นธรรมชาติของมัน เห็นใหม่ ใจที่มีกิเลสมันเป็นธรรมชาติของมันอย่างนั้น มันไม่แน่ใจ มันต้องต่อต้าน มันต้องคัดค้าน นี่ถ้าไม่เชื่อ เห็นใหม่ ในศาสนาพุทธเราต้องเชื่อหรือ ต้องเชื่อครูบาอาจารย์ กาลามสูตรไม่ให้เชื่อใจใหม่ นี่ก็ไม่ให้เชื่อ ไม่ให้เชื่อนะ แต่ไม่ให้เชื่อโดยปกติมันเป็นไปไม่ได้ใหม่ล่ะ กิเลสเนี่ยมันไม่ได้หรอก ถ้าไม่เชื่อแล้วมันต้องหาเหตุผล ให้อธิบายเหตุผลนั้นนะ เห็นใหม่ จีโม่ พูดได้แต่เรื่องสิ่งที่จับต้องไม่ได้ สิ่งที่จับต้องไม่ได้ก็เอามาพูด เพื่อจะตามกันไม่ทัน มันเข้าไปได้อย่างไรตามกันไม่ทันนะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เห็นใหม่ ครูบาอาจารย์ที่บรรลुธรรมขึ้นไป คุณิ หลวงปู่มั่นขึ้นมาเนี่ย หลวงปู่ชอบ หลวงปู่ฝั้น ต่างๆ เนี่ยมันตามทันนะ หลวงปู่ขาว ขึ้นไปนี่เหมือนเรา เห็นใหม่ บอกหมู่คณะ “จำหลวงปู่ขาวไว้เนาะ หลวงปู่ขาวได้มากุญกับหลวงปู่

มันแล้ว” นี่ปฏิบัติแล้วมันเหมือนกัน เห็นไหม นี่มันจีโมไม่ได้ใหม่ละ ถ้ามันจีโมนะคนมันเดินตาม
ทันกันได้

คูลี เราจากเป็นเด็กขึ้นมามันต้องเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมาละ คนแก่คนชราขึ้นมาลูกหลานเราก็
จะแก่ชราตามเรามาละ ตอนที่เขายังเด็กอยู่เขายังไม่รู้จักอาการของใจของเรา เขาไม่รู้จักกับ
ประสบการณ์ของเรา แต่อีกหน่อยนะเขาก็โตมาเหมือนเรา แล้วเขาจะสอนลูกหลานเขาเหมือนเรา
ที่เราพ่าสอนเขาอยู่นี้ ถ้าเราพ่าสอนเขาอยู่นี้เด็กมันจะรำคาญ มันจะไม่ค่อยยอมรับ คนแก่ชอบ
พูดเรื่องเก่าๆ คนแก่ชอบพูดเรื่องซ้ำซาก แล้วเดี๋ยวมันก็จะแก่มา แล้วมันก็จะไปสอนลูกหลานมัน
เหมือนที่เราสอนนี้ เห็นไหม นี่วุฒิภาวะของใจมันหมุนไปอย่างนี้ นี่มันตามทันกันได้ ไม่ใช่ว่าเขา
แต่เรื่องมาจีโม โม่แต่เรื่องสิ่งๆ ที่จับต้องไม่ได้

จับต้องได้! จับต้องไม่ได้มันจะเป็นสันทิฏฐิโกได้อย่างไร จับต้องไม่ได้มันจะรู้ว่ามิกิเลส
สิ้นกิเลสได้อย่างไร มันจับต้องได้หมดนะ นี่เราพัฒนากันอย่างนี้ ถ้าเราหวังตรงนั้น เห็นไหม เรา
ถึงต้องกลับมาทำตรงนี้ ต้นใจ ถ้าต้นมันตีปลายมันจะตรง ต้นมันตรงปลายมันคด คดเพราะอะไร?
เพราะกิเลสมันพาคด นี่เราถึงว่าเราทำของเรา เพื่อให้ต้นมันก็ตรงปลายมันก็ตรง แต่ต้นกับปลาย
มันไม่ตรงกันเพราะกิเลสมันอยู่ในหัวใจของเรา ความคับแคบของใจของเรา ใจที่มันคิดคดใน
หัวใจของเรา มันคด มันทำให้ต้นคดปลายคด

เราถึงว่าเราทำไม่ได้เราก็อาศัยประเพณีวัฒนธรรมนี้ ประเพณีนะ ขอกันตามประเพณี ขอ
อภัยกัน ทำตามประเพณี แต่หัวใจมันจะขอด้วยไม่ขอด้วยมันอยู่ในใจเรา มันจับต้องไม่ได้ แต่ก็เอา
ประเพณีเป็นแนวทางไว้ก่อน แล้วถึงที่สุดแล้วนี้ มันจะเป็นไปของมัน เอวัง